

Maria Barbal
INTIMNA DEŽELA

prevedla Simona Škrabec

Prvi del
Hrepenenje po prihodnosti

1

Besede

TEBE Z NIČIMER NI BILO MOGOČE OSREČITI. VSE družine razvijejo lastni način sporazumevanja, v katerem ima tudi molk svojo vrednost, ampak kljub temu sama še zdaj ne vem, kaj si ti pričakovala od mene. Vzgojila si me v skromnosti, izoblikovala si me preprosto, kakor zrak napihne balon. Le toliko si se ukvarjala z mano, da si me zaščitila. Predobro si vedela, kako hitro se obračajo jeziki in kaj vse zakuhajo. Od mene si zahtevala, naj znance na ulici pozdravim, naj se ljudem tudi vedno zahvalim, a pozornosti mi nisi dovolila vzbuhati. Oh, nihče me ni smel niti opaziti!

Kmalu sem začela napenjati tetivo, da bi odletela čim dlje. Morala sem biti še zelo majhna, saj sem spala še v posteljici z ograjico. Naše staro podstrešno stanovanje se je kopalo v luči. Svetloba je lila skozi visoko okno, presevala skozi gladke zavesa, lovila se je v ogledalu na omari, ki ga še vedno hranim v spominu. In skozi okno za posteljnim vzglavjem je tudi pronicalo sonce.

Preden si me pokrila z odejo, si zahtevala, naj pomolim. »Sveti angel varuh moj, bodi vedno ti z menoj, stoj mi noč in dan ob strani, vsega hudega me brani ...«

Nekega večera je bil v sobi tudi oče, medtem ko si me dajala spat. Zatopila sem se v ponavljanje tvojih besed in zdelo se mi je, da je bilo molitve v trenutku konec. V spominu hranim njegov zveneči smeh. Še zdaj pred seboj vidim mladega moškega, kakršnega se spominjam s fotografij, s kodrastimi lasmi. Tistega večera je bil oblečen v belo spodnjo majico brez rokavov, kazal je mišičasta rame na močnega in vitkega človeka in zagorelo polt. V nekem

trenutku si na moje presenečenje vanj zapičila svoj ostri pogled, s katerim si običajno nadzorovala mene, ker tudi on ni pravilno ponovil nobenega tvojega stavka. Tedaj sva te prvič premagala, kot bi se na tihem dogovorila.

Morda si pričakovala čudež.

A prva leta sva bili neločljivi, stopala sem ob tebi, kot se človeka drži senca. Govoriti si me učila tako, da si ves čas klepetala z mano, in priznam, da si bila izvrsten učitelj. Obvladala si umetnost žive besede. Bistra si in iznajdljiva, hitro navdušiš vsakega poslušalca, tega jaz, čeprav me boli priznati, še nikoli nisem izkusila. Le malokdo te je lahko prekosil v domiselnosti podob, ki so izvirale iz tesnega stika z zemljo in z živino.

Po kosilu si me dala spat, in ko si postorila, kar je bilo treba, si me zbudila in se spravila k šivanju ali likanju. Še zelo majhna sem bila, ko si tudi meni dala kos blaga in me naučila osnovnih vbodov. »Ženska, ki zna šivati, je pravi zaklad.« Tvoj oče si je želel, da bi se izučila za šiviljo, čeprav si morala v uk hoditi uro daleč. Toda bila si mlada in pogumna, odločna, tako ali tako pa si tja hodila s še tremi ali štirimi dekleti iz iste vasi. Nekega dne vas je ob poti pričakala skupina poročenih moških, da bi vas prestrašili ali vam morda storili celo kaj hujšega. To se je zgodilo jeseni, ko se hitro zmračí, ampak ker ste vse dobro poznale okolico, ste zbežale po neki drugi stezici in se jim prebrisano izmuznile. Govoriš mi, in čeprav še ne razumem, za kaj gre, sledim vsaki posamezni besedi, in ker mi je oče *Ostržka* že prebral, si poročene moške predstavljam kot lažnivce z dolgim nosom.

Kasneje sem spala v sobi, v kateri je ena postelja stala poleg vrat omare z ogledalom in druga tik zraven okna. V

kotu ob oknu, ob vznožju postelje, je bila premična omarica za čevlje. Že nekaj časa sama jem z vilicami in žlico, kot skodelico za mleko pa uporabljam zloščeno konzervo kondenziranega mleka. Ni ti všeč, da drugim razlagam nekatere stvari, kakor na primer tole, da konzerve predelaš v skodelice. Hodim tudi v šolo. Kot bi te še vedno slišala:

– Resda te nune učijo tudi šivanja, ampak temu se reče, da hodiš v šolo, trapica.

Jezi me, da mi rečeš trapica.

Stavba, v kateri poučujejo nune, ni daleč od doma. V velikem poslopju se nahajajo kapelica, prostori s klavzuro za redovnice in spalnice internata ter seveda učilnice. Odmorom sta namenjena strešna terasa in veliko dvorišče. Iz pritličja vodi na streho strmo stopnišče, zaščiteno s tenko kovano ograjo. Leta bom potrebovala, preden mi bodo vsi ti prostori postali domači. Poleg dvorišča je tudi zelenjavni vrt, do tja vodi steza, ki je jeseni prekrita z listjem kakijev. Rosa ostane ujeta na travah dolgo v dan, posebej še pozimi.

V šolo hodim v temnomodri uniformi. Plisirano krilo mi je preširoko, ker naj bi mi služilo nekaj let: sega mi do sredine gležnjev. Životek pa ima bel ovratnik in tik pod njim je izvezen majhen grb. Nekaj časa smo nosili tudi čepico, ki je bila pritrjena pod brado s tenko elastiko. Tudi ta je bila temnomodra.

Živimo na strmi ulici. Kadar piha veter, se tla svetijo, kot bi bila iz jekla. Če pa je zapadel sneg, je vse videti mehko. Če se na ulico uleže megla, si predstavljam, da živim med oblaki. Približno na sredi poti je trgovina gospoda Xavierja. Okrog devetih pometa pred vhom, oblečen v sivkasto haljo podobnega odtenka, kot ga imajo

njegovi lasje. Rdeča volnena kapa, ki si jo spletla zame, zavezana pod brado s širokim trakom, ga vsakokrat spomni, kako naj me ogovori, in to stori vedno, tudi poleti:

– Kam pa kam, Rdeča kapica?

Če se mi mudi, se pot zdi daljša. Hitim, tečem in se potim. Včasih imam občutek, da sem svinčeno težka. Težka je torbica iz kartona, težka je uniforma, pa tudi škornji, ki jih je letos poleti brat prerasel in sem jih zato dobila jaz. Drobčna stopala imam obuta v debele nogavice, svoje suhe in bele noge pa lahko vsako soboto opazujem v kadi. Voda je topla, ker vanjo na koncu vliješ velik lonec kropa. Slačim se počasi, ker mi praviš, naj počakam, da se temperatura ustali. Ko si slečem še volneno spodnjo majico brez rokavov, od katere me vse srbi, in spodnje hlačke, smem stopiti noter. Voda je vedno ali še prevroča ali pa že čisto mrzla.

Na poti v šolo se včasih sama sebi zdim kakor mlad osliček, ki se šibi pod težo *dračja*. Te besede sem se naučila od tebe, ti pa si jo prinesla iz vasi. Zadnji del poti vodi mimo bolnišnice in ulica je tam zelo strma, ozka, temačna, na njej je tudi trgovinica s kolesi. Zagledam se v kovinske obode koles, ki mi sami po sebi vzbujajo veselje, ker me spominjajo na ventilator v gostilni Ponent, so kakor vzklik, ki oznanja začetek veselice sredi poletja. Toda treba je hiteti po ulici navzgor. Danes imam pouk.

Stara sem pet let in sem tik pred tem, da se bom popolnoma spremenila. Zdaj se mi to zdi pomemben trenutek, a ne vem, zakaj je do tega prišlo. Prenehala sem nagajati v razredu matere Amparo. Prednica je bila doma iz Valencie, bila je bleda in nizke rasti ter prijazna. Postala sem marljiva pri učenju. V šoli so vse zapisane besede samo v španščini.

Svojih otroških pokrival se spomnim zato, ker je z njimi povezano marsikatero doživetje. Ko bi le lahko pretehtala vlogo neznanske množice vsakdanjih predmetov in z njimi povezanih dogodkov, ki jih je odnesel tok časa.

Nekdo je nakvačkal lepo belo kapico iz belega garna kot darilo zame. Vem, da si zadovoljna. »Kako je lepa.« Zelo rada imaš ročno izdelane stvari; ko si bila majhna, nisi imela ničesar lepega, živela si na kmetiji s kravami in kokošmi in eno svinjo. Za takšno otroštvo bi jaz takoj zamenjala svojo nedeljsko obleko in čevlje, kaj šele takole kvačkano kapico. Ne vem, kdo nas je povabil na praznovanje krsta, a ti si tega vesela. Lepo me oblečeš in mi s sponkami trdno pripneš kapico na lase, pritožujem se, ker me cukaš.

– Si pa res mevža!

V hiši, kamor so nas povabili, je veliko otrok in na postelji je vse polno plaščev, ki so si jih ljudje slekli. Veliko je hrane in igrač. Tam ostanem ves popoldan.

Imam zagreta lica, ko me prideš iskat, in zmračilo se je že. Medtem ko se zahvaljuješ, opaziš, da manjka bela kapica. Gostiteljica začne premetavati kup oblačil na postelji, toda kvačkani filigran je izpuhtel. Tega ne moreš sprejeti, a si ne upaš vztrajati. Na ulici me izprašaš, kot bi bila jaz kriva:

– Kar priznaj, prebrisanka!

Potem me grobo pobožaš po laseh in me pocukaš.

V mislih preletim, kako sem prišla na praznovanje, kako mi je nekdo snel kapico in me rešil sponk, ki so me vleklo za lase. Ne znam ti odgovoriti, a ker si videti tako resna, začnem poskakovati.

– Samo še tega se je manjkalo, tečnoba!

Nekaj korakov sva tiho, potem začneš govoriti sama zase. Vem, da ne pričakuješ nobenega odgovora in da ne

preneseš pripomb. Mojo roko trdo stiskaš v svoji. Temno je in ulice skorajda ni videti. Utrujena sem, zaspana in ne razumem, kaj govoriš, ne vem, kakšno zvezo ima bela kaptica s tem, o čemer razpredaš: »Ljudje so hudobni, nikomur ne moreš zaupati.« Potolažim se, ker opazim, da si jezna na ves svet, in ne name. Potem zaslišim, kako hlipaš v temi. Zdi se mi, da se bo vse okrog mene zrušilo, ustavim se in ne morem te prenehati opazovati. Udarec me zadene v zadnjico in začnem glasno tuliti. Zjeziš se, rešim se prijema tvoje roke, ti uidem in se zapodim proti domu. Stečem po stopnicah, kot bi me kdo zasledoval z velikim nožem. Pozvonim in objamem noge očeta, ki je stopil k vratom s knjigo v roki. Pustim vlažno sled solz na njegovih hlačah. Ampak ne ostanem pri njem, ker se mi zdi, da te že slišim prihajati po našem strmem stopnišču, kmalu boš dosegla zadnji podest. Sprostim objem, stečem v spalnico in se skrijem v posteljo; in ko stopiš notri ti, potem ko si dolgo časa govorila z očetom, se pretvarjam, da spim, ali pa sem mogoče res že zaspala.

Želim si, da bi se lahko oblekla v oblačila, ki ne bi bila težka, in da bi lahko hodila bosa, če pa to ne bi bilo mogoče, da bi lahko nosila sandale ali pa bila doma samo v nogavicah. Da na laseh ne bi bilo treba nositi sponk, gumic, igel. Da bi lahko hodila razoglava.

Mogoče si od mene pričakovala, da bom pozdravila tvojo rano.

Večina stvari, za katere se mi zdi, da jih ne poznam, se je zgodila pred mojimi očmi. Prava nevednica sem. In vendar je to edina obtožba, ki mi je ti nikoli ne bi pripisala. Lahko me kličeš izbirčna Metka, lenoba, spaka, mila jera, obiralka, ptič golič, sračje gnezdo, celo hudobnica ali kar

hudoba mi rečeš. Ampak da bi mi zabrusila, da sem nevednica, da sem neuka, na to nikoli niti pomisliš ne. Ti si le nekaj borih let hodila v uk za šiviljo, jaz pa sem v šoli od tretjega leta starosti.

Zdi se mi, da te še vedno slišim:

– Do konca pojej, izbirčna Metka!

Izbirčna Metka je seveda nekdo, ki ne poje vsega, kar mu naložijo na krožnik. Jaz pa nisem nobena izbirčna Metka. Stara sem že sedem let. In če si se ti odločila, da moram pojesti, kar si skuhala, kar »je tako težko prislužiti«, mi ni pomoči. Prisiliš me, da vse pogoltnem, čeprav je na krožniku omleta s surovo špinačo, ki se mi tako gnusi.

Ptič golič sem, kadar se podim po ulicah brez cilja.

Sračje gnezdo, če sem se razkuštrala.

Mila jera, če jokam, ko sem padla ali ko me cukaš pri česanju ali če se kje udarim ali če me kdo kaznuje.

Lenoba sem, kadar dajem vtis mačke, ki prede in se kje brezdelno greje. To mi rečeš, če me zalotiš, da berem, namesto da bi pomagala pri hišnih opravilih.

Jezikalo sem, kadar ti odgovarjam nazaj.

Obiralka, če te sprašujem o življenju in prigodah drugih ljudi.

Smrklja me opomni, da sem majhna in smrkava, sploh če se oglasim, kadar odrasli o čem razpravljate.

Kaj pa hudoba? Ah. Hudoba, hudobnost, to je povzetek vsega, kar mi očitaš. Zate je biti grd in biti zloben eno in isto. Ali vsaj nekaj zelo podobnega. Kdor je hudoben, je gnusen, ni mu mogoče zaupati, je zoprn. Takšnega človeka ni mogoče imeti rad.

Obstaja pa tudi beseda, ki si mi jo rekla le enkrat. Mrha pomeni nekaj hujšega od hudobe in hudobije. To je edina beseda, ob kateri v trenutku obmolknesh in priznaš, da si

pretiravala, in sicer na glas. Mrha pomeni mrhovino. Kletvica, ki ti uide, je vedno ista:

– Prava mrha je. Ljubi Bog!

Z bratom se ti vedno smejiva, če ti uide, razen seveda če je opazka namenjena nama.

Majhna sem še. V šoli se ne učim pisanja in branja, ampak izdelujem ročna dela. Nekega dne mati prednica vsaki deklici izroči pravokotnik v živordeči barvi. Potem sošolka prinese vsaki še rumena trakova. S tem stopimo do učiteljičine mize, pomočimo čopič v belo lepilo in z njim namažemo oba rumena trakova. Potem se vrnemo v klopi in trakova nalepimo na rdeči pravokotnik. Vse nam gre narobe in pri tem se zelo smejimo. Prvi trak prilepim bližje robu kot drugega, ampak mi ne dovolijo, da bi to popravila. Potem dobimo še lesene palčke, ki jih je tudi treba pomočiti v lepilo, da papirnat pravokotnik dobi držalo. Palčko potem primemo z obema rokama, in da nam ne bi bilo dolgčas, nam učiteljica zapoje pesmico. Zelo rada pojem.

– Jutri zjutraj boste z zastavico pozdravile Generalisima.

Zelo sem se zabavala s tem. Potem smo se šle igrati na dvorišče. Šla sem ti vse to povedati v kuhinjo in mimogrede opazila, kaj se je zgodilo z velikim zajcem, ki sem ga tako rada hranila z deteljo. Bil je v košari pod pomivalnim koritom in videti je bil zelo prestrašen. Bruhnila sem v jok in stekla na teraso.

– S tem otrokom je pa res križ!

Ramon se je žogal in povedala sem mu, da boš danes skuhal našega zajca. Pustil mi je, da sem se igrala z njim, bil je dobre volje.

Potem sem tudi njemu povedala o izdelku v šoli in mu začela peti pesem, a se skorajda nisem mogla spomniti besedila. Potem je on pesmico zapel res glasno. Naučil se jo je na poletnem taborjenju.

*Jasen pogled, vpet v daljavo,
visoko dvignjeno čelo.
Hodim po sledeh Cesarstva
v smeri proti Bogu.
Z zastavami v vetru,
duša je mirna
in bo znala najti pot do zmage.**

Nenadoma si se prikazala na terasi s plastično šibo v roki in se spravila nad Ramona. Povedal ti je, da sem ga jaz prosila, naj poje, in tako si odnehala. Rekla si:

– Mrha! in takoj nato: Ljubi Bog!

Takoj nato si se vrnila v stanovanje in z bratom sva se skrila v kot, da bi se ti lahko v miru smejala.

Ker sem toliko let preživela ob tebi, poznam vse te besede kakor deset božjih zapovedi pri verouku. Čas je za prvo obhajilo. Bila sem in ostajam lena kot mačka, izbirčna Metka, sračje gnezdo in trapica, smrklja in mila jera, ki joka zaradi vsake praske, včasih si zaslužim celo hudo pokoro, ker sem hudoba, nikoli pa mi več ne rečeš, da sem mrha. Nisem zrasla. Ampak hodim v šolo. Ker zase misliš,

* Gre za pesem z naslovom »Montañas nevadas« (»Zasnežene gore«), besedilo Pilar García Noreña, glasba Enrique Franco Manera, iz *Cancionero falangista* (*Falangistična pesmarica*, 1954).

da si premalo hodila v šolo, ne bi bila nikoli pripravljena verjeti, da sem neuka, pa čeprav bi ti to osebno zatrdil sam škof.

Za oknom se bliska, na nebu se nenadoma odpre reža svetlobe, ki takoj nato ugasne. Na obisk je prišel bratov prijatelj Serni, ki ni sposoben početi drugega, kot da stoji čisto pri miru, ker ga je tako sram. Igramo se družabno igro, ki smo jo zadeli na lanskoletni tomboli ob žegnanju. Igra je rabljena, a dobro ohranjena in ima vse karte. Namesto žetonov ima majhne stožce v živih barvah, modri, rumeni, rdeči in zeleni. Mi pa smo trije. Sedimo ob edinem oknu v jedilnici poleg kredence. Nevihtna svetloba osvetljuje mizo, igramo se, da bi nadomestili prigode, ki sta si jih fanta zamislila za danes. Prišla sta v stanovanje le toliko, da bi vzela žogo, a se je medtem utrgal oblak in ulila se je strašna ploha. Ker sem še majhna, sem bila doma s tabo. Ko sta prišla fanta gor, sem si želela, da bi grmenje in bliskanje hitro ponehalo. Prvi bratov vzgib je bil prižgati luč, in že je roko približal stikalu, tako temno je bilo. Toda ti si mu rekla, da je ura »šele pet«. Da še ni noč in da nam ne dovoliš prižgati luči. Znašli smo se tako, da smo mizo prestavili k oknu.

Bratov tovariš ima dolg nos in razbrazdano levo lice, kar opazim, ker je napol obrnjen proti meni. V njuni družbi se počutim pomembno, kot bi bila njune starosti. Nenadoma nebo čisto pobelí, nekaj velikega se kuha, svetlobe je preveč. Tebe ni videti, gotovo kaj pospravljajš, »pri hiši je vedno kaj opraviti«, toda tvojo prisotnost je čutiti povsod. Mislim, da si zadovoljna. Z nama se igra sin mešetarja, ki mu prodajajš ustrojene kože doma vzrejenih

zajcev in tudi kakšno prazno steklenico mu odneseš. Fant je miren, zdi se razumen. Brat mi ne nagaja, kakor kadar sva sama in ga prosim, naj se igra z mano. Danes se ne boš pritoževala, češ da fantje ne znajo biti pri miru, da nanje nikoli ne moreš računati, kajti danes sta dva prijatelja zamotila tvojo hčer. Nevihta se je razvnela, zdaj me ni več strah, ker je vse skupaj videti kakor kakšna gledališka predstava, ne želim si več, da bi nehalo deževati. Ko je igre konec, pogledamo na trg, tla so razbrazdana od potočkov in tlak je počrnel.

Želim si, da bi bila fant, da bi vedno imela družbo pri igri. Ob dobrem vremenu bi se igrala z žogo na ulici, ob popoldnevih, ko se bliska in treska, pa bi sedela pri kartah ob oknu.

Nekega dne izpraznim hranilnik in si kupim kroglice iz žgane gline. Z vrečko, polno živobarvnih kroglic, grem na trg za cerkvijo, vzela pa sem tudi bratovo frnikolo. Dolgo moram čakati, da kdo izpade. Otroci moje starosti so že vsi odšli, starejši pa me sprejmejo medse in mi dovolijo igrati le zato, da bi mi vzeli vse kroglice in tudi stekleno frnikolo. Tedaj pa daleč spredaj, pred gručo, zagledam Ramonove čevlje. Dvignem pogled in vidim, da je ves zaripel v obraz. Ukazali so mu, naj me pride iskat. Vso vas je že obhodil, dokler ni čisto po naključju stopil tudi na trg za cerkvijo, kjer se otroci igrajo s frnikolami, ker je mogoče tam v zemljo izdolbsti luknjice. Vso pot do doma molči, ve, da jih bom dobila, ko prideva domov. Takoj ko stopiva čez prag, ga pogledam in mu izročim vrečko, polno kroglic; stekleno frnikolo sem si pa skrila v žep. Opazim, da se v njegovih očeh lesketa nekaj radovednosti.

Dejstvo, da sem še majhna in da sem punčka, je še poslabšalo moj položaj: ker sem se popolnoma prepustila igri starejših fantov, sem zamudila kosilo. S plastično šibo premeriš moja stegna. Ne vem, ali si želim biti fant ali si preprosto želim odrasti.

2

Ljudje

SOSEDJE IZ BLOKA, V KATEREM ŽIVIMO, ME ogovarjajo, kadar me srečajo. Sem edini otrok pri nas doma, Ramon je namreč štiri leta starejši od mene. Pravzaprav mi nič ne rečejo, temveč me predvsem samo opazujejo. Tu je starejši par brez otrok, no, vsaj meni se zdita starejša, čeprav jih nimata več kot štirideset. On je smetar. Ti ju kličeš »Joanova« in dolgo časa si bom mislila, da sta brat in sestra. Zdita se mi podobna drug drugemu. Vedno me sprašujeta iste stvari, kdo mi je naredil kite, čeprav bi si kaj takega zdaj pa že lahko zapomnila, ali pa kdo mi je izbral »tako lepo oblekico«, vedno ponovita dobesedno isti stavek, pa naj nosim nedeljsko obleko ali pa vsakdanje krilo. Kam sem namenjena s košarico ali pa z žogo. Oba sta debela in njuni telesi se mi zdita mehki. Njena koža je nežna in bleda, njen glas pa je visok, in če oče pravi, da sosedka žgoli kot »slavček«, se ti vanj zapičiš z žarečimi očmi. Nad njenim obilnim telesom tiči nekoliko postrani nasajena glava, kot bi se hotela ločiti od trupa, spominja me na želvin oklep, iz katerega štrli vrat. Posmehuješ se temu, da je Joan smetar, čeprav nikoli preveč očitno. Plešo na vrhu jajčaste glave skriva pod črno baretko; včasih ga srečam na ulici, v rokah ima dolgo brezovo metlo, v ustnem kotičku pa mu tiči cigaretni ogorek. Drobní očesci me opazujejo iz dveh različnih višin in njegove besede prihajajo do mene kakor snežinke, ki padajo na dlan z zimskega neba.

Nikoli nisem vstopila v njuno stanovanje, niti na hodnik. Mislim, da ti tudi ne. Morda tega ni storil sploh nihče razen njiju. Joanova govorita z nekakšno tiho in udobno skromnostjo, čeprav se ves čas zdi, da se nečesa sramujeta.

Časi so pač takšni, da marsikdo odvrne pogled. Kadar je kruh drag, je treba z njim varčevati. Rezati ga je treba na belem prtičku, da ne gre v nič nobena drobtinica in da lahko potem vse pobereš v dlan in jih streseš v mleko ali v juho. Če je zemlja razmočena od dežja, si je treba blato s čevljev vsakokrat natančno očistiti, preden stopiš v hišo. Vsi se izogibajo pogovoru. Rada bi videla, da bi me Joanova povabila v svoje stanovanje, da bi se lahko sama prepričala, ali je res, da sta, preden sta ti in oče prišla živet v to stavbo, tudi onadva imela otroka in da še vedno hranita njegove igrače.

V istem nadstropju živi še druga družina s tremi otroci, cela kopica jih je. Verjetno je pri njih tudi babica, ki nikoli ne pride ven in je zato ne poznam. On je vodovodar in tako ga tudi kličemo, njej pa vsi pravijo Vodovodarica. Toda ko v preddverje stavbe vstopi poštar, zakriči proti stopnišču neko drugo ime: Rebeeell, z razvlečenim e-jem. Otroci se ves čas podijo po stopnišču. Dva fanta imajo in punčko. Če jih srečam, me sicer pogledajo, a brez posebnega zanimanja. Vem, da te vodovodarji zaradi nečesa jezijo, ampak nočem izvedeti, zakaj. Dovolj dela imam s tem, da poskušam razumeti, kaj hočeš od mene. Tudi Ramon te strašno jezi. Tega me je strah in se mi zdi hkrati zabavno. Loviš ga s krepelcem v roki, on pa beži pred tabo in kroži okrog mize v jedilnici. »Prijatelji, ti bom že dala prijatelje!« Tudi mene oštevaš. Poveš mi, kaj sem storila narobe, kaj je storil narobe moj brat, in to ves čas ponavljaš, in še sreča, da sem čisto majhna in še nimam prijateljev. Vmes vrineš besede, za katere ne vem, kakšno zvezo imajo z mano. Na koncu bruhneš v jok in jaz se počutim hudobno, hudoben se mi zdi tudi Ramon, a mi hkrati že začnejo teči solze. »Pa si spet mila jera.« Ni mi všeč, kako

zveni očitek v tvojih ustih, izrečen s tvojim glasom, tako da si hitro obrišem si oči in ti rečem, da sem zaspana.

Stanovanje ni ravno veliko. Imamo tri sobe, če štejem tudi tisto brez okna, ki je zelo majhna in brez vsakega zračenja. Jedilnica je majhna, kopalnica je prostorna, kuhinja pa zelo tesna. Živimo v najvišjem, tretjem nadstropju in stanovanje ima izhod na strešno teraso. V našem nadstropju je še eno stanovanje, namenjeno orožnikom vojaške policije in njihovim družinam. Vsi pari, ki so kdaj živeli tu, so bili enaki, moški je bil vedno od kod drugod, poročen z domačim dekletom. Od mene zahtevaš, da jih vedno pozdravim, ampak nočeš pa, da se z njimi zapletem v pogovor. In dodaš: Ne znajo govoriti po naše. Nekoč mi poveš, da jim je vseeno zelo všeč živeti tukaj. Ne zdi se mi nič posebnega, da niso od tu in da govorijo kakor nune, pri katerih se učim. Ti pa ne moreš doumeti, kako se lahko katalonsko dekle poroči s katerim od njih.

– Najbrž jim je všeč uniforma, in pa to, da hodijo tako vzravnani. Najbrž je to dekletom bolj všeč, kakor pa da bi se morale ukvarjati z gospodinjstvom. Vse dokler jih ne pošljejo kam drugam, res daleč. Potem pa se verjetno le vprašajo, kaj so storile, neumnice.

Dokler si doma, govoriš zelo odločno, toda ko stopiš pred trikotno čako iz pološčenega usnja in vidiš, kako črna opasnica izstopa iz temnozelenega suknjiča, si se zmožna preprosto zavrteti na petah in oditi, pa čeprav si otovorjena kakor kakšna mula. Skrijem se v tvoje krilo, kadar srečamo katerega od njih na stopnišču. In tudi na ulici. Potem mi poveš, da se sčasoma navadijo na Katalonijo in tudi tega, da se doma preoblečejo in hodijo doma v udobnih hlačah svetlih barv in v copatih.

Želim si, da bi mi ponovno povedala zgodbo o paru, ki je živel v tretjem nadstropju, druga vrata, še preden sem se

rodila. Pretvarjam se, da se ničesar ne spominjam. Vedno začneš enako. Poveš mi, da je bil on postaven orožnik, lep kot »filmski zvezdnik«. Temnih las, velikih črnih oči, visokorasel, nekoliko preveč občutljiv za takšno službo. Kastiljec. Ona pa je bila iz neke tako odročne gorske vasi- ce, da do tja vodijo le kozje stezice. Ker nista znala jezika drug drugega, se nista mogla kaj dosti sporazumevati, pa sta se vseeno noro zaljubila. Nisem si znala razložiti, ali se lahko »noro« zaljubi vsak ali se lahko zaljubijo samo norci. Mislim, da ne poznam nikogar, ki bi bil nor, in vsakokrat ko mi ponavljaš zgodbo z istimi besedami, si želim, da bi lahko to bolje razumela. Ona je imela kostanjeve lase in zelene oči, zelo blede kožo, lica pa rdeča kakor zrele češnje. Imela sta hčeri, »zanosila je takoj, drugo za drugo, nesrečnica!«. Če njega ni bilo doma, je bila ona vsa iz sebe, ni se znala »sprostiti« in ni imela niti toliko volje, da bi skrbela za otroka. Poslali so jo na zdravljenje. Ne vem, ali boš tudi tokrat uporabila besedo, ki se mi zdi tako skrivnostna: »revica«. Ne upam si te vprašati, ali je to zato, ker se je noro zaljubila, ker ni znala živeti brez njega ali ker ni znala skrbeti za svoje otroke. Ali morda zato, ker so jo poslali na zdravljenje. In zelo tvegano bi bilo, če bi te vprašala, kam te vendar pošljejo na zdravljenje in kako in kdaj. Vem, da ne maraš, da te sprašujem in da bi mi zaradi prevelike radovednosti lahko za lep čas prenehala pripovedovati zgodbe. Na koncu poveš, da je »ubogi fant«, torej orožnik, moral odpeljati obe hčeri k sestri v Kastiljo. Kar mi je najbolj všeč, je, da vedno uporabljaš iste besede, kadar govoriš o neki osebi, in da so celo premolki in vzdihni na istih mestih, kot bi stiske, skozi katere so šli drugi ljudje, tudi tebe osebno prizadele.

Zdaj v nadstropju živi zelo »prijazen zakonski par«. Kakor si me naučila, ju kličem gospa Anita in gospod

Francisco. On je častnik pri vojaški policiji. Poveš mi, da je stotnik. Imata tudi sina, ki je nekoliko starejši od mene in za katerega trdiš, da je »zelo priden fantek«. Jaz seveda nisem pridna in ravno to je vseč gospodu Franciscu in gospe Aniti. Želita si namreč, da bi se njun sin razživel, ker se jima zdi preveč miren. Rada hodim na obisk k njim. Moj prijatelj Francisco govori s svojim očetom po špansko, s svojo materjo pa po katalonsko. In ko govorita z mano oba, tako gospa Anita kakor Francisco, govorita katalonsko. Stotnik, ki je sicer zelo redkobeseden, me, če mi že kaj reče, vedno nagovori po špansko. Najbrž je ugotovil, da ga razumem. Naša terasa je od njihove ločena z leseno ograjo. Da ni treba odpirati toliko vrat, smo nekaj letov odstranili, tako da se lahko izmuznem vmes in se grem kar v kopalkah igrat s Franciscom. Na terasi je namreč veliko korito za pranje perila, kjer lahko čofotava in gledava gospo Anito, kako se sonči v halji s cvetličnim vzorcem in je zelo lepa. Doma je iz neke vasice v bližini Lleide – »on je pa iz Kastilje« – in ima ogleno črne lase, ustnice pa si šminka v živo rožnato. Ti nasprotno nikoli nimaš časa, da bi se sončila ali za trenutek kam sedla. Svojemu malemu sosedu, takoj ko se malo zamisli, zlijem na glavo vedro, polno vode. Le če na teraso pride tudi gospod Francisco, se potrudim biti pri miru. On se mi nikoli ne nasmehne in mi le prigovarja z mirnim glasom, potem pa gre spet noter. Opazila sem, da so njegove oči sivozelene. Poveš mi tudi, da običajno ne nosi uniforme, ker ima »čin«. Še nikoli ga nisem videla v uniformi, a si ga lahko kar predstavljam zavitega v zeleno sukno in z bleščečo čako na glavi, tedaj pa me ti že prepodiš iz vode, ker imam kožo na prstih že vso nagubano, in zakličeš: »Zdaj je pa res dovolj!« In moram steči domov vsa mokra, da mi drsi na ploščicah.